

РОЗДІЛ I

ПЕДАГОГІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

УДК 37:316.72(045)

DOI 10.31339/2413-3329-2018-2(8)-17-20

Бочарова Олена Анатоліївна,

доктор педагогічних наук, професор,

Краківська Академія ім. Анджея Фрича Моджевського, м. Краків, Польща

ВІД ПОЛІКУЛЬТУРНОГО СУСПІЛЬСТВА ДО МІЖКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ

Культурне різноманіття сучасних суспільств, яке формується під впливом політичних, соціокультурних перетворень, міграції та міжнародного співробітництва може бути як потенціалом для розвитку суспільства, так і джерелом відкритих і прихованих конфліктів. Впровадження міжкультурної освіти стає актуальним питанням та розуміється як процес набуття міжкультурних компетенцій, які дозволяють людям різних національностей спілкуватися між собою та будувати спільне майбутнє.

Ключові слова: полікультурна, міжкультурна, освіта, ідентичність, різноманіття.

Постановка проблеми. Освіта була і залишається надією на краще життя, оскільки пов'язана майже з усіма сферами людської діяльності. У Доповіді Міжнародної комісії з освіти для XXI століття (1996 р.) за редакцією Ж. Делора зазначено: «Освіта повинна допомогти кожній людині зрозуміти себе і інших завдяки набутим знанням про оточуючий її світ. Відповідальність освіти є фундаментальною, оскільки поняття «ідентичність» може мати як позитивні наслідки (прийняття власної відмінності, пошук основ власної культури), так і негативні (ускладнювати й унеможливити спілкування з іншими людьми)» [3, с. 44-45].

Тому завданням загальної освіти є створення умов для розвитку і задоволення не лише матеріальних, а й духовних потреб людини. Важливу роль у вирішенні цього питання відіграє середовище, яке готує людину до життя в умовах культурного різноманіття [14, с. 7-8].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Завдання та функції міжкультурної освіти є предметом вивчення багатьох зарубіжних дослідників, які внесли суттєвий внесок у її розвиток. Найбільшої уваги заслуговують праці таких науковців, як Й. Амбросевич – Якобса (J. Ambrosewicz-Jacobs), С. Брунера (J. Bruner), Ж. Делора (J. Delor), П. Гжибовського (P. Grzybowski), Л. Корпоровіча (L. Korporowicz), Т. Левовицького (T. Lewowicki), А. Малаткевича (A. Malatkiewicz), А. Млинарчик-Соколовської (A. Mlynarczyk-Sokolowska), С. Мухи (J. Mucha), С. Нікіторовіча (J. Nikitorowicz), М. Собецький (M. Sobeci).

Мета статті: розкрити зміст, функції та завдання міжкультурної освіти, а також основні причини, що послужили її виникненню як педагогічної дисципліни.

Результати дослідження. Перші спроби запровадити модель полікультурної освіти були зроблені на початку XX століття у Сполучених Штатах Америки. Її метою було: рівне трактування людини, формування свідомості, повага до іншої мови та культури, міжкультурного діалогу, протидія дискримінації, маргіналізації, соціальної та культурної ізоляції [1, с. 71-74].

У Європі перша інформація про культурне різноманіття з'явилася на початку 60-тих років XX ст. У Швейцарії вийшла стаття Ж. Піаже «Необхідність та значення порівняльних досліджень в генетичній психології», яка започаткувала проведення досліджень у міжнародній психології, а згодом стала основою для розвитку міжкультурної педагогіки [5, с. 276]. Польський педагог Я. Муха тлумачить поняття «полікультура» з трьох точок зору: практичної, суспільної свідомості та ідеологічної. У першому значенні йдеться про існування в одному суспільстві представників різних культур та народів. Друга точка зору стосується розуміння представниками суспільства того, що деякі люди визнають інші

цінності, дотримуються інших правил життя, мають іншу культуру поведінки, яку вважають нормою. Остання, коли людям з різними культурами вдається переконати значну частину суспільства у своїй єдності, будувати інститути влади та втілювати ідеї полікультури в практику» [10, с. 51-62].

З часом полікультурна освіта, як модель, що насправді була заснована на прагненні держави контролювати розвиток культури у суспільстві та визначати потреби людей різних культурних груп, була піддана критиці. Критики засуджували політику суспільства за надмірну концентрацію на питаннях збереження культурної ідентичності, відсутність взаємодії між національними меншинами, асиміляцію, насильну адаптацію меншин без збереження їх власної культури та стигматизацію відмінностей між людьми [4, с. 51-59]. На жаль, такий стан речей не об'єднував представників суспільства, а навпаки – призводив до його розколу. Саме в цей час виникла ідея розробки моделі освіти, яка б привернула увагу до проблем співіснування представників різних культур у культурно різноманітних суспільствах, запровадження моделі, в основі якої був принцип «бути разом», а не «співіснувати поряд», моделі, яка б дозволила перехід від полікультурного до міжкультурного суспільства та до взаємодії між членами різних культурних груп [6, с. 62-72].

Відкритість і толерантність – це не пасивне відкриття чи запам'ятовування інформації про іншу людину, це активний двосторонній процес. Зацікавлена особистість, група людей пізнає іншу людину, нав'язує з нею контакти та дозволяє відкрити себе. При такому підході людина виграє подвійно: набуває нові знання, досвід в досі невідомих ситуаціях, краще пізнає себе, порівнює власну культуру з ново відкритою та краще усвідомлює власну ідентичність.

Останні десятиліття XX – початок XXI ст., як зазначає польський педагог П. Гжибовський (P. Grzybowski), пов'язані з еволюцією моделі полікультурної освіти та спробою замінити її на нову модель міжкультурної освіти [4, с. 59]. «Досвід досліджень полікультури минулих поколінь, як пише С. Нікіторович (J. Nikitorowicz), все більше переконує, що важливим завданням сучасного суспільства є необхідність розробки нової концепції знань про себе та інших людей. Це завдання має виконувати міжкультурна освіта [11, с. 47].

Проголошена нещодавно криза полікультури в Європі, етнічні й релігійні конфлікти, відродження націоналізму, шовінізму послаблюють віру в міжкультурну освіту, зокрема в освітню діяльність. Саме тому дуже важливим для формування освітньої ідеології є питання підготовки людей до гідного та щасливого життя в умовах полікультури. А для цього необхідно послідовно

створювати новий освітній простір вільний від історичного тягаря. Щоденне знайомство з різними проявами культури відбувається завдяки процесам глобалізації, міграції та інформації в засобах масової інформації. Як зазначає польський науковець Т. Лєвовицький: «У сучасному світі відсутність взаєморозуміння і поваги до різноманітності культур є проявом дискримінації «чужих/інших» та виникнення різного роду соціальних конфліктів (включаючи війни)» [7, с. 17].

Не для кого не секрет, що проблеми в суспільствах виникають внаслідок цивілізаційних змін та необмеженого потоку інформації. Війни тривають надалі, форми експлуатації не зникають, ненависть не згасає, а конфлікти на ідеологічному, релігійному та культурному рівнях спалахують з новою силою. Збільшення кількості людей з освітою не змінює світ на краще. Тому увага науковців скерована у бік міжкультурної освіти, яка є відповіддю на виклики сучасного світу, динамічних змін в науці, техніці, економіці, а отже, суспільства в цілому. Хоча, сама лише освіта не може бути тією рушійною силою, яка зможе радикально змінити життєву ситуацію більшої частини населення. Однак вона є одним з інструментів, який може зробити людей та їх світ кращими [8, с. 17-37].

Розвиток міжкультурної освіти в окремих регіонах світу формується під впливом як загальних чинників (глобалізаційні процеси, підвищений інтерес до інших культур, еволюція педагогічних доктрин, повага до прав людини), так і місцевих. Проблеми та перспективи розвитку міжкультурної освіти, як дисципліни пов'язані як з минулим, так і з сучасним розвитком світу. Історія людства наповнена трагічними подіями, конфліктами та війнами. Упродовж багатьох тисячоліть люди проявляли, і на жаль, надалі проявляють агресію та застосовували насильство. Спочатку війни були продиктовані відсутністю задоволення основних потреб: браком їжі, нестачею робочої сили, а з часом, - бажанням контролювати все більші території. Мотивом було прагнення збагатитись, все частіше перемагала спокуса слави, амбіції або хвороблива жадність до влади. Мирне життя було перерване частими війнами, викликаними правлячими елітами. В історії кожної країни переважають історії перемоги та засудження ворогів. Пам'ять про переживання, і в той же час, спотворена картина історії формує стосунки наступних поколінь. Люди завжди діляться на: «Ми» та «Вони», «Наші» та «Чужі»; добрі та благородні – це «Наші», злі та ворожечі – «Чужі». Це, у свою чергу, формує ставлення до людей, де образ минулого затьмарює образ теперішнього та майбутнього. І на жаль, замість того, щоб писати нову історію, все частіше повертаються по минулого.

Картина світу спотворюється існуючою політикою, яка розглядається як спосіб отримання влади, а не задоволення потреб та добробуту громадян. Політика пронизує усі сфери розвитку суспільства, навіть освіти. Хоча кожен розуміє, що освіта повинна бути вільна від політики та амбіцій політичних партій. Вона має готувати молоде покоління до участі у створенні демократичного суспільства. Тому завданням міжкультурної освіти є виявлення фальшу в історії, стереотипах та спотворених представленнях про людей інших національностей, релігій та культур. Зміст освіти має містити об'єктивні відомості про інші культури та суспільні цінності.

Не останню роль у формуванні ставлення людей до представників інших культур відіграють засоби масової інформації. Вони майже не транслюють програми освітнього змісту. За статистичними даними, у Європі програми пізнавального характеру займають приблизно 25% ефірного часу. Тільки у Німеччині та Нідерландах цей відсоток дещо вищий – 30%, а в інших європейських країнах набагато нижчий. Це стосується як комерційних, так і громадських ЗМІ. Зазвичай, на телебаченні домінують повідомлення, що викликають негативні емоції, стрес. Образ світу, створений засобами масової інформації не завжди представляється об'єктивно. До перерахованого переліку, можна додати ще й мову. У публічній сфері переважає примітивна мова,

насичена ворожечено, що пропагує деструктивне мислення та поведінку. За фасадом красивих слів криється мова боротьби, звинувачень та наклепів. Світ мови стає чужим і ворожим. За допомогою мови будується світ, у тому числі стосунки між людьми.

Вплив ЗМІ негативно впливає на розвиток і виховання дітей і молоді. Шкільна освіта стала поверхневою, фрагментарною, обмеженою у передачі основних цінностей та норм суспільного життя. Незважаючи на поширення освіти, кількості освічених осіб, а частково в наслідок масовості вищої освіти люди погано розуміють оточуючий світ. Молодь бачить приклади вже в школі.

Для запобігання цих явищ необхідно проводити роботу з запобігання загроз, критичного сприйняття інформації та належного її використання. У цій ситуації, освіта може допомогти зауважити і зрозуміти проблеми та запобігти новим. Вона повинна готувати молоде покоління до життя у полікультурному суспільстві, до вирішення проблем, які відіграють і відіграватимуть значну роль у формуванні майбутнього суспільства. Тому необхідні зміни у змісті освіти, щоб учасники навчальних процесів могли критично аналізувати та оцінювати дії політиків, були обізнані у використанні засобів масової інформації, вивчали світ багатьох культур і вміли жити з гідністю та гармонією у цьому світі, щоб життєві рішення були зроблені мудро і з урахуванням універсальних цінностей і норм суспільного життя. Життя у полікультурному середовищі створює особливі можливості людини для формування власного стилю життя. За таких умов виступає «усвідомлення різноманітності», що несе за собою не стільки глобалізація культури, скільки ринок, повсякденний досвід з іншими, вплив ЗМІ, інформація, яка дає знання про різні культури, інтерес, бажання випробувати щось інше, конфлікти.

Поряд з терміном «міжкультурна освіта» існує поняття «міжкультурна педагогіка». Це одна з молодих субдисциплін педагогіки, яка займається освітніми проблемами культурно різноманітних суспільств. Міжкультурна педагогіка має міждисциплінарний характер, оскільки пов'язана з дослідженнями суспільних і гуманітарних наук (політологією, дидактикою, соціологією виховання та соціальною педагогікою, культурною антропологією, культурою та релігієзнавством, соціальною роботою, психологією (суспільна та міжкультурна), етнологією та етнографією, правом. На даний момент ця галузь наукових інтересів дуже швидко розвивається. Польський педагог Є. Нікіторович зазначає, що «міжкультурна освіта є своєрідною відповіддю на факт існування полікультурних суспільств, постійної міграції, необхідності обміну інформацією, змін в системі індивідуальних та групових цінностей» Дослідник пише: «Міжкультурна освіта переходить від різноманітності до взаємодії культур, тобто від пасивної адаптації до Inter-Action, взаємного використання досягнень людей іншої раси, народності, релігії та культури» [12, с. 934].

На думку Т. Лєвовицького, завданням міжкультурної освіти є формування світу цінностей, стосунків мирного співіснування, толерантного ставлення до іншої людини, співпраці та взаємодії, гідних умов життя, поваги до прав людини та свободи» [7, с. 15].

Ж. Делор місію міжкультурної освіти визначає наступними постулатами:

- 1) *навчатися аби знати* (вчитися і розуміти світ з перспективи взаємозалежності та культурного різноманіття);
- 2) *навчатися аби діяти* (ефективно діяти в умовах культурного різноманіття);
- 3) *навчатися аби жити разом* (спілкуватися в полікультурних спільнотах в атмосфері миру, довіри, взаємоповаги та толерантності);
- 4) *навчатися аби бути* (уміти керувати власним розвитком і самореалізуватися в культурному суспільстві).

Аналіз цих постулатів дозволяє виокремити функції міжкультурної освіти:

1) *пізнавальна* – вивчення та пояснення культурної та педагогічної реальності, процесів навчання, виховання та соціалізації людини;

2) *адаптаційна* – підтримка адаптаційних процесів окремих осіб та суспільних громад в умовах культурної гетерогенності;

3) *трансформаційна* – підтримка соціокультурних змін у колективному та індивідуальному вимірі, коли метою освітнього впливу є залучення до участі суспільно виключених або маргіналізованих груп людей [3, с. 46].

Проведені наукові дослідження вказують, що трирічні діти не дуже люблять людей похилого віку. З часом у них виникають стереотипи та забобони про різні соціальні групи (національні, етнічні). Чотири-сім років - це час формування у дитини здатності замічати Інших. Це час, коли необхідно впроваджувати питання культурного різноманіття в освітні програми. Результати досліджень ставлення молодих людей до Інших свідчать про те, що особи, які беруть участь в заходах, спрямованих на підвищення обізнаності про культурні відмінності між людьми виказують меншу суспільну дистанцію до Чужих / Інших, ніж ті, хто не брав участі.

Відсутність просвітницької роботи з питань рівності людей і формування позитивного ставлення до іншої людини може мати негативні наслідки. Людина повинна усвідомлювати, що вона постійно навчається від інших, усвідомлювати необхідність набуття досвіду і вразливості до інших. Кожне покоління по-новому визначає характер, напрями і цілі освіти. Д. Брунер (J. Bruner) вважає виховання суспільним продуктом [2, с. 779-786].

Тому, актуальним викликом сьогодення є проведення просвітницької роботи, метою якою є створення можливостей виходу за межі негативних стереотипів та упереджень, й одночас, розвиток міжкультурних компетенцій. Така діяльність може включати фестивалі, культурні заходи, кругли столи з питань міжкультурного спілкування, а також курси, тренінги та реалізацію різного роду освітніх проєктів.

Роботу з прищеплення поваги до інших культур треба розпочинати з дитячого садочка, плавно переходячи до школи. Завданням школи в галузі міжкультурної освіти є:

- формування всебічно розвиненої особистості;
- звернення уваги учнів на родинні, етнічні та релігійні цінності; формування навичок спілкування та діалогу з іншими людьми у процесі переходу від одномірної ідентичності до багатомірної;

– будування роботи школи на моделі міжкультурної комунікації (проведення переговорів, спілкування з Іншими);

– формування в учнів почуття вразливості на проблеми інших;

– рівне трактування учителем кожного учня, незважаючи на його стать, расове або етнічне походження, а клас сприймати як складну систему взаємопов'язаних між собою компонентів: учнів, учителів, батьків. Завданням учителя є: проведення навчальної діяльності з урахуванням потреб дітей з особливими потребами або дітей з культурної меншості; формування взаємоповаги та визнання учнів з різною культурою;

– запровадження у школі багатомірної освітньої стратегії з урахуванням потреб окремих осіб та місцевої громади, ситуацій культурного різноманіття, при цьому добре орієнтуватися у власній системі культурних цінностей й водночас використовувати звичай та традиції різних культур;

– проведення різноманітних заходів, спрямованих на запобігання різних видів насильств, нетерпимості до учнів різної раси та культури. Це можуть бути заходи профілактичного та терапевтичного характеру [13, с. 25-31].

Учитель повинен знати відповіді на такі питання: «Як розмовляти з учнями про різні культури?» «Як вирішувати складні ситуації у різних культурних середовищах?» та багато інших [9, с. 240].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, процеси глобалізації та інтеграції є невід'ємною частинкою нашого сьогодення. Існування в одному суспільстві представників багатьох культур ставить нові питання до кожного громадянина: «Як співіснувати, поважаючи гідність кожної особистості?» Відповіддю на це питання є міжкультурна освіта. Особливого значення вона має для педагогів та вчителів, оскільки вони є співтворцями процесу навчання та виховання наступних поколінь. Суспільні зміни також впливають на моделювання професійної ролі вчителя.

Поряд з моделлю вчителя-європейця постає нова модель міжкультурного вчителя, відкритого до різноманіття культур, культурного діалогу і співпраці. Сьогодні робота в умовах культурної однорідності не відповідає викликам сучасного світу. Дитячі садки, школи відвідує все більше дітей з іншою культурою, мовою, звичаями та традиціями. Тому учитель повинен бути готовий до роботи в полікультурному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Ambrosewicz-Jacobs J. Tolerancja. Jak uczyć siebie i innych / J. Ambrosewicz-Jacobs. – Kraków: Wyd. Willa Decjusza, 2004. – 102 s.
2. Bruner J. Poza dostarczone informacje. Studia z psychologii poznawania / J. Bruner. – Warszawa: Państwowe Wydaw. Naukowe, 1978. – 806 s.
3. Delors J. Edukacja - jest w niej ukryty skarb / J. Delors. – Warszawa : Wyd. UNESCO, 1998. – 48 s.
4. Grzybowski P.P. Edukacja europejska – od wielokulturowości do międzykulturowości: koncepcje edukacji wielokulturowej i międzykulturowej w kontekście europejskim ze szczególnym uwzględnieniem środowiska frankońskiego / P.P. Grzybowski. – Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2009. – 475 s.
5. Kitlińska-Król M. Nauczyciele i edukacja międzykulturowa / M. Kitlińska-Król // Chowanna. – 2013. – nr 2. – S. 275-288.
6. Korporowicz L. Wielokulturowość a międzykulturowość: od reakcji do interakcji / W. Korporowicz // U progu wielokulturowości. Nowe oblicza społeczeństwa polskiego / red.: M. Kempny, A. Kapciak, S. Łódziński. – Warszawa, 1997. – S. 62-72.
7. Lewowicki T. Edukacja międzykulturowa – bilans otwarcia / T. Lewowicki // Edukacja międzykulturowa. – 2012 – nr 1. – S. 15-46.
8. Malatkiewicz A. Koncepcja edukacji ustawicznej w ujęciu Międzynarodowej Encyklopedii Edukacji Dorosłych i Kształcenia Zawodowego / A. Malatkiewicz // Kształcenie ustawiczne idee i doświadczenia / red.: Z.P. Kruszewski, J. Półturzycki, E.A. Wesołowska. – Płock, 2003. – S. 17-33.
9. Młynarczyk-Sokołowska A. Całozyciowa edukacja międzykulturowa jako wyzwanie dla społeczeństw kulturowo zróżnicowanych jako wyzwanie dla społeczeństw / A. Młynarczyk-Sokołowska // Pogranicze. Studia Społeczne. – Tom XX. – 2012. – S. 233-244.
10. Mucha J. Oblicza etniczności. Studia teoretyczne i empiryczne / J. Mucha. – Kraków: Wydaw. NOMOS, 2005. – 322 s.
11. Nikitorowicz J. Fenomen wielokulturowości i prognozy rozwoju ku międzykulturowości / J. Nikitorowicz // Edukacja międzykulturowa. – 2012. – nr 1. – S. 47.
12. Nikitorowicz J. Edukacja międzykulturowa / J. Nikitorowicz // Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku / red.: T. Pilch. t. 1, Warszawa, 2009. – 934 p.
13. Nikitorowicz J. Projektowanie edukacji międzykulturowej w perspektywie demokratyzacji i integracji europejskiej / J. Nikitorowicz // Edukacja międzykulturowa w wymiarze instytucjonalnym, Białystok, 1999. – S. 25 – 31.

14. Sobiecki M. Pedagogika społeczna a edukacja międzykulturowa. Na drodze ku synergii / M. Sobiecki // Pedagogika społeczna. –2011. – nr1. – S. 7-8.

References

1. Ambrosewicz-Jacobs J. (2004), Tolerancja. Jak uczyć siebie i innych [Tolerance. How to teach yourself and others], Krakow, 102 p.
2. Bruner J. (1978), Poza dostarczone informacje. Studia z psychologii poznawania [Beyond the Information Given. Studies in the Psychology of Knowing], Warsaw, 806 p.
3. Delors J. (1998), Edukacja, jest w niej ukryty skarb [Learning: The Treasure Within], Warsaw, 1998, 48 p.
4. Grzybowski P.P. (2009) Edukacja europejska – od wielokulturowości do międzykulturowości: koncepcje edukacji wielokulturowej i międzykulturowej w kontekście europejskim ze szczególnym uwzględnieniem środowiska frankońskiego [European education - from multiculturalism to interculturalism: concepts of multicultural and intercultural education in the European context with particular reference to the Franconian environment], Krakow, 475 p.
5. Kitlińska-Król M. (2013) Nauczyciele i edukacja międzykulturowa [Teachers and intercultural education], Chowanna, nr 2. P. 275-288.
6. Korporowicz L. (1997), Wielokulturowość a międzykulturowość: od reakcji do interakcji [Multiculturalism and interculturality: from reaction to interaction], U progu wielokulturowości. Nowe oblicza społeczeństwa polskiego [At the threshold of multiculturalism. The new face of Polish society], Warsaw, 72 p.
7. Lewowicki T. (2012), Edukacja międzykulturowa – bilans otwarcia [Intercultural education - opening balance], Edukacja międzykulturowa [Intercultural education], nnr. 1, p.15-46.
8. Malatkiewicz A. (2003), Koncepcja edukacji ustawicznej w ujęciu Międzynarodowej Encyklopedii Edukacji Dorosłych i Kształcenia Zawodowego, [Concept of continuing education in the context of the International Encyclopedia of Adult Education and Vocational Training], Kształcenie ustawiczne idee i doświadczenia [Lifelong learning ideas and experiences], p. 17-33.
9. Młynarczuk-Sokołowska A. (2012), Całozyciowa edukacja międzykulturowa jako wyzwanie dla społeczeństw kulturowo zróżnicowanych jako wyzwanie dla społeczeństw. Pogranicze. Studia Społeczne. [Faces of ethnicity. Theoretical and empirical studies] Tom XX, p. 233-244
10. Mucha J. (2005), Oblicza etniczności. Studia teoretyczne i empiryczne [Faces of ethnicity. Theoretical and empirical studies], Krakow, 322 p.
11. Nikitorowicz J. (2012), Fenomen wielokulturowości i prognozy rozwoju ku międzykulturowości. Edukacja międzykulturowa [The phenomenon of multiculturalism and development forecasts towards interculturalism Intercultural education], nr 1, p. 47.
12. Nikitorowicz J. (2009), Hasło: Edukacja międzykulturowa [Password: Intercultural education] T. Pilch (red.), Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku [Pedagogical encyclopedia of the 21st century], t. 1, Warsaw, p. 934.
13. Nikitorowicz J. (1999), Projektowanie edukacji międzykulturowej w perspektywie demokracji i integracji europejskiej, [Designing intercultural education in the perspective of democratization and European integration], Edukacja międzykulturowa w wymiarze instytucjonalnym [Intercultural education in the institutional dimension] Białystok, p. 25–31.
14. Sobiecki M. (2011), Pedagogika społeczna a edukacja międzykulturowa. Na drodze ku synergii [Social Pedagogy and intercultural education. On the way to synergy] Pedagogika społeczna [Social pedagogy], nr 1, p. 7-8.

Культурное многообразие современных обществ, которое формируется под влиянием политических, социокультурных изменений, миграции и различных форм международного сотрудничества может быть как потенциалом для развития общества, так и источником открытых и скрытых конфликтов. Опыт большинства стран свидетельствует о необходимости принятия концепции межкультурного образования, которая позволяет широкой общественности общаться с людьми, которые отличаются в национальных, этнических и религиозных вопросах.

Ключевые слова: поликультура, межкультура, образование, идентичность, разнообразие.

The cultural diversity of modern societies, which is forming by the influence of political, sociocultural changes, migration and various forms of international cooperation, can be a development potential, as well as a source of open and hidden conflicts. The introduction of intercultural education becomes more and more actual and is understood as a process of acquiring intercultural competence allows to wide public to communicate with people who are different in national, ethnic and religious spheres. The first attempts to introduce a polycultural education model were made at the beginning of the 20th century in the United States. In Europe, the first information about the problems of cultural variety appeared in the early 60s of the twentieth century. The declared polycultural crisis in Europe, ethnic and religious conflicts, the revival of nationalism and chauvinism weaken faith in intercultural education and in educational activities in general. For this reason, very important for the formation of educational ideology is the question of preparing people for a decent and happy life in the conditions of a polyculture. The implementation of this task lies on intercultural education, which is a response to the challenges of the modern world, dynamic changes in science, technology, economy, and, consequently, society as a whole. Intercultural pedagogy is a young but dynamically developing sub-discipline of pedagogy that deals with the educational problems of culturally diverse societies. According to T. Levovitsky, "the task of intercultural education is the formation of a world of values, knowledge, relations of peaceful coexistence, tolerance, cooperation, decent living conditions, respect for human rights and freedom" Intercultural education has three functions: 1) cognitive: studying and explaining the complex cultural and pedagogical reality, the processes of learning, education and socialization; 2) adaptive: the support of adaptation processes of individuals and communities in the conditions of cultural heterogeneity; and 3) transformational: supporting the harmony of socio-cultural changes in the collective and individual dimensions (in specific situations where the purpose of educational influence is the involvement of socially excluded or marginalized groups of people). The current challenge is to carry out educational work, which aims to create opportunities to go beyond negative stereotypes and prejudices, and at the same time, the development of intercultural competencies. Such activities may include festivals, cultural events, round tables on intercultural communication, as well as courses, trainings and educational projects.

Key words: multicultural, interculture, education, identity, diversity.